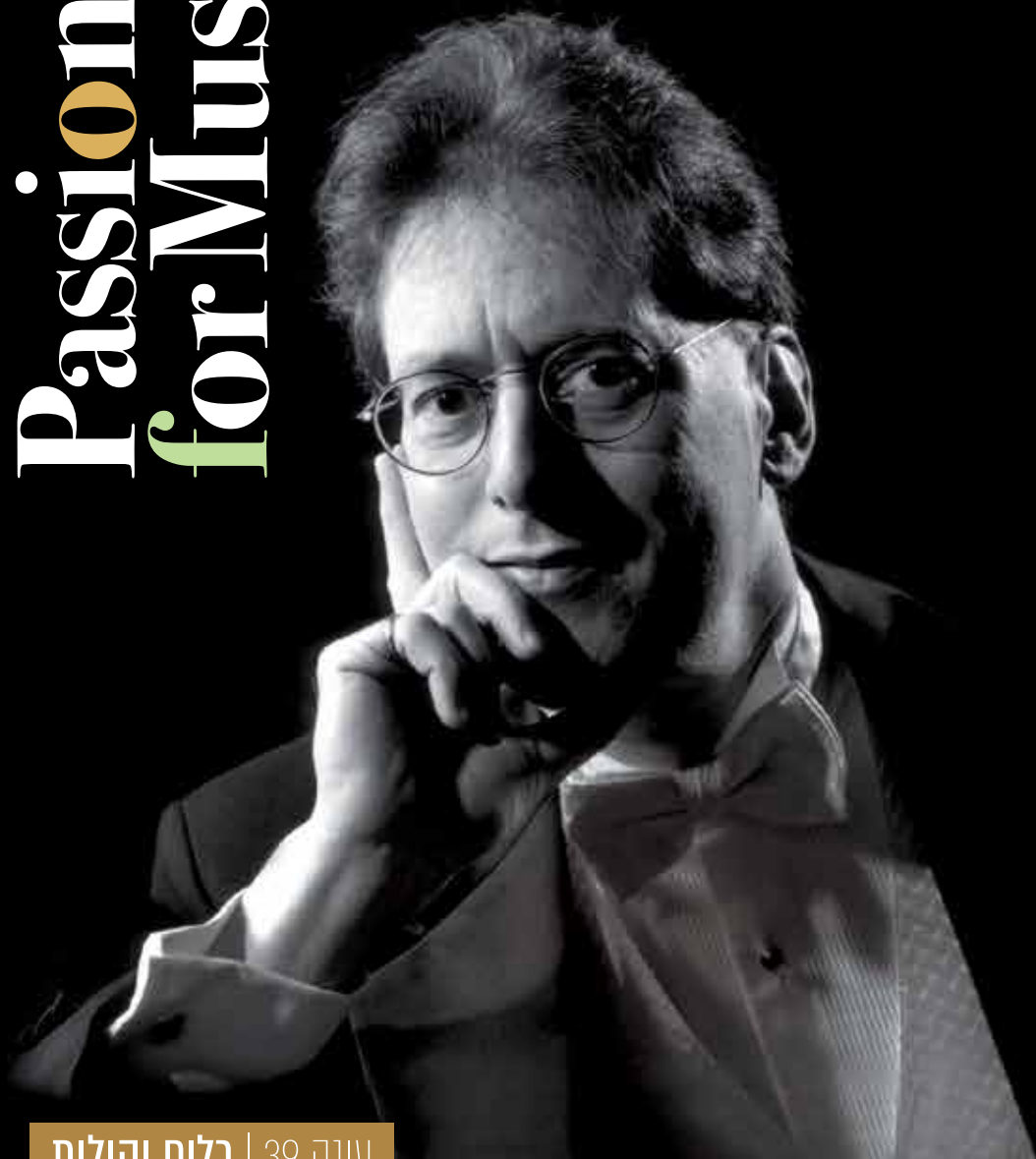

Passion for Music

הקאמרטה
הישראלית ירושלים
2022 2023 מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

עונה 39 | כלים וקולות

הפסנתר במרכז

הקאמרטה הישראלית ירושלים / מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

נגני התזמורת

קינור ראשון נטשה שר* מתן דגן* כרמלה ליימן*** פטר בוברובסקי פולינה גרושיקובה רומן יוסופוב מיכאל פביה	ויולה שולי ווטרמן** סרגיי דובוב מרתה סיקורה בוריס רימר אדוארד שובייב	חליל אסתי רופא** אבישי סרוגו°	קרן יער אלון ראובן** מיכאל אלטשולר
כינור שני אדוארד רזניק** גלינה קוריןץ** הדס פבריקנט*** אומרי צח מיכאל קונצביץ' קרן שושני סמדר שידלובסקי	צ'לו מרינה כץ** צבי אורליאנסקי** אלכסנדר סינלינקוב*** אסתר ולךרס	אבוב מוקי זוהר** אורי מירז	חצוצרה רז ארד° דן ורון°
	קלרנית שירה אליסף** עידו אזרד°	בסון מאוריציז פאז** יולוצין קרוס סדיו°	טימפני קרן פנפימן-זבהי**
	קונטרבס קאי ג'ק** קייריל בייקוב°	כנר ראשי נגן מוביל** משנה לנגן מוביל*** נגן אורח°	

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

עו"ד יאיר גרין*, יור' אבנר אזולאי, יעקב אייזנר*, פרופ' רות ארנון*, פרופ' שלמה בידרמן, דוד בלומברג*, ד"ר יורם בלשר*, פרופ' אבי בן בסט, ר"ח תלמה ברבשק-קנולר, פרופ' בני גיגר*, ד"ר רויטל הולנדר*, אפרת ימן גרשוני*, אילן דה פריס*, פרופ' משה הדני*, גרשון זוהר, יהודה זיסאפל, רות חשין*, משה מיכלס*, פרופ' מנחם פיש, ד"ר שמואל קבילי*, ר"ח רענן קופי*, פרופ' אורי קרשון, ד"ר לאה שמיר-שנאן*, ברוך שלו, דב שפיר

חברי הוועד המנהל

צוות ההיחול

מנהל כללי יורם יונגרמן **מנהל אדמיניסטרטיבי** מיכאל קונצביץ' **מפיקה** שרה טיילור דוד
רכז תוכני מוזיקה ד"ר רון מרחבי **מנהלת שיווק ופרסום** נדיה רז **חכם קרקוצקין צוות השיווק** מירב האן, אורנה יצחק
מנהלת מכירות דגן פדר **מנהל משרד ועוזר מנכ"ל** אלון שניר **מנהלי במה** אורי נחום, ואלרי אקסינוב
טכנאי הקלטות איתן שמאי **מנהלת חשבונות** שרית יצחקי **יעוץ משפטי** עו"ד עמי פולמן

מחלקת מנויים: *3926 / 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 17:00-09:00

משרד התזמורת: רח' דוד המלך 26, ירושלים / טל: 02-5020503 / פקס: 02-5020504
 כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

כתובת התוכנית: בני הנדל **עיצוב גרפי:** חגית מימון
צילום: הרברט אשרמן, רנדי טאנל, קלייב בארדה, מישיאל הנדריקס

הפסנתר במרכז

פול גודווין מנצח (בריטניה)
רוברט לוין פסנתר (ארה"ב)

קרל פיליפ עמנואל באך* (1714-1788)

סימפוניה בסול מז'ור, Wq. 180
אלגרו די מולטו / לרגו / אלגרו אסאי

וולפגנג אמדאוס מוצרט (1756-1791)

קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת מס' 24 בדו מינור, ק' 491
אלגרו / לרגטו / פינאלה: אלגרטו

הפסקה

וולפגנג אמדאוס מוצרט

רונדו לפסנתר ולתזמורת ברה מז'ור, ק' 382

יוזף היידן (1732-1809)

סימפוניה מס' 103 ("הרעמת התוף") במי במול מז'ור
אדג'ו - אלגרו קון ספיריטו / אנדנטה פיו טוסטו אלגרטו / מינואט
פינאלה: אלגרו קון ספיריטו

מכון ויצמן למדע ברחובות, אודיטוריום מיכאל סלע

יום ד', 8.3.23 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים, אולם הנרי קראון

יום ה', 9.3.23 בשעה 20:00

היכל התרבות תל אביב, אולם צוקר

יום ו', 10.3.23 בשעה 13:00

מוצ"ש, 11.3.23 בשעה 20:00

יום א', 12.3.23 בשעה 20:00

פול גודווין מנצח

עמם הקליט תקליטורי ריכרד שטראוס, הרטמן, הנדל ואָלְגֶר. שלושה מתקליטורי "האקדמיה למוזיקה עתיקה" בניצוחו היו מועמדים לכרסי "גראמי" ו"גרמופון".

בין האופרות שעליהן ניצח: **איִפִּיגְנִיָה בְּטָאָרִיס** (גלוק) באופרה הקומית של ברלין, **אונס לוקרציה** (בריטן) בתיאטרון המלכותי של מדריד, **אורלנדו** (הנדל) באופרה הסקוטית וב"אופרה אוסטרליה", ו**אידומנאו, כך עושות כולן וחליל הקסם** (מוצרט) בעיר כרמל-על-הים בקליפורניה, שם גם כיהן כמנהל פסטיבל באך בשנים 2010-2021.

בעונה זו פול גודווין מנצח אורח - מלבד אצלנו - בפילהרמונית של ורשה ב"רביעית" של בטהובן וביצירות ראמו ושטראוס, בפילהרמונית של קרקוב בבכורה הפולנית של "הממלכה" מאת אלגר, בתזמורת גרנדה ביצירות ראמו, קפ"ע באך והנדל, בפילהרמונית של חבל הריין ב"רביעית" של מנדלסון וביצירות מוצרט ושוברט וכן בקאמרטה ע"ש המלכה סופיה במדריד ו"סימפוניה בִּילְקֶנט" בטורקיה.

מאסטרו גודווין מייחס חשיבות עליונה לקידום פרויקטים לנוער שוחר מוזיקה ולנגנים בראשית דרכם. על כן הרבה לעבוד עם תזמורות נוער בספרד, בהולנד, בגרמניה ובאיטליה ולסייע בעצה ובמעשה למוסדות הלונדוניים שבהם התחנך - הקולג' המלכותי למוזיקה והאקדמיה המלכותית למוזיקה.

לקריירת הניצוח של פול גודווין קדם עשור וחצי של נגינה סולנית באבוב בארוק. בריאיון לעודד זהבי במגזין "אופוס" סיפר פעם: "המוֹךְ שלי לאבוב הכריזה שעתידי טמון בניצוח, וההכרזה הזאת עוררה אצלי משום מה תחושות דווקא. אמרתי לעצמי: על אפס ועל חמתם של 'מביני הדבר', אהיה נגן אבוב מעולה. נסעתי ללמוד אצל אבובן הבארוק הטוב בווינה, יורג שְׁפֶטְלִין, ופיתחתי קריירה של 16 שנה".

נבואת המוֹךְ לאבוב לא נתנה לגודווין מנוח. לבסוף נתן לדווקאיות גט ולנבואה להתממש, והחל קריירת ניצוח כסגנו של כריסטופר הוגווד, מייסדה ומנצחה של תזמורת "האקדמיה למוזיקה עתיקה" בקיימברידג'. מאז עברו שנים, וגודווין מנצח במשרה מלאה. בין התזמורות שניגנו תחת שרביטו: הפילהרמונית של רוטרדם וסטוקהולם, הפילהרמונית של ה-BBC, הסימפוניות של ברמינגהם, מוסקבה, סן פרנסיסקו, וושינגטון, סיאטל, טורונטו וטאיוואן; התזמורת הלאומיות של בלגיה, ספרד ופולין, תזמורת הקונצרטהאוס בברלין; הקאמרית הסקוטית, הקאמרית של סנט פול והקאמרטה הישראלית ירושלים (פעמיים).

בשש שנותיו כמנצח הראשי של הקאמרית האנגלית שיתף מאסטרו גודווין פעולה עם הכנר ג'ושוע בל, הפסנתרנית מריה ז'אָאָו פִּיֶרֶש, הזמרות קירי טֶה קאנאווה ומגדלנה קוֹזֶנְה והצ'לן מסטיסלב רוֹסְטֶרֹפּוֹבִיץ',

רוברט לוין פסנתר

לפסנתר בבית הספר הגבוה למוזיקה בפרייבורג, ובשנים 1994-2004 כיהן כפרופסור למוזיקה בהרווארד. בעשור 2007-2017 היה המנהל האמנותי של פסטיבל המוזיקה בסרסוטה.

לוין מופיע ברחבי תבל כסולן וכנגן קאמרי. על פסנתר בן ימינו ניגן עם תזמורות ברלין, בוסטון, ברמינגהם, דטרויט, וינה, לה סקלה שבמילאנו, לוס אנג'לס, קליבלנד ושיקגו, בניצוח אֶזְזָה, הייטינק, מרינר, ראטל ואחרים. על פורטה־פיאנו ניגן עם "האקדמיה למוזיקה עתיקה", "סולני הבארוק האנגלים", "אגודת הנדל והיידן", "תזמורת עידן הנאורות" ו"התזמורת המהפכנית הרומנטית" עם המאסטר גרדינר, הוגווד, מֶקְרֶס, מֶקְגִיגן ונורינגטון.

אחת מחזקותיו של רוברט לוין היא חיבור קדנצות ליצירות קלאסיות. את הקדנצות שלו לקונצ'רטו לכינור של בטהובן ולקונצ'רטי לכלי נשיפה של מוצרט פרסמה הוצאת הַנְלֶה. קדנצות שחיבר לקונצ'רטי לכינור של מוצרט הוקלטו בניגון גֶדעון קרמר עם הפילהרמונית של וינה בניצוח הרנונקור. הקלטותיו הופיעו ב-ECM, דויטשה גרמופון, דֶקָה, הרמוניה מונֶדִי, נֶוֶסְטֶץ, סוני ופיליפס.

בין הלחנותיו של רוברט לוין: **שתי סונטות לקלרינט** (1961; 1967/8), **סונטה לפסנתר** (1962), **סונטה לבסון** (1965/6), **חמישיית כלי נשיפה** (1965), **רביעיית פסנתר** (1964/5) ועוד.

מלבד היותו פסנתרן ומלחין, נחשב רוברט לוין לגדול חוקרי מוצרט בימינו ולמראה מבוקש בתחום. תוספותיו ליצירות שלא עלה בידי מוצרט להשלים הן תרומה גדולה לעולם המוזיקה. ברקוויאם המפורסם, למשל, בנה מחדש את פוגת "אמן" מסקיצות שהותיר המלחין, והבכורה לגרסה המשוחזרת הייתה ב-1991 בפסטיבל שטוטגרט בניצוח הלמוט רילינג. רילינג הוא שניצח גם על המיסה הגדולה, ק' 427, ב-2005 אחרי שלוין השלימה בהזמנת הנהלת קרנגי הול בניו יורק. גם עם הקאמרטה הישראלית ירושלים ניגן רוברט לוין יצירות מאת מוצרט שהשלים. היה זה האלגרו לפסנתר בארבע ידיים ק' 357 i (497 a); באותו מעמד, באביב 2012 היה הסולן בקונצ'רטו לפסנתר מס' 18, ק' 456 של מוצרט. את הרקוויאם בגרסתו ניגנה הקאמרטה באילת ב-2019.

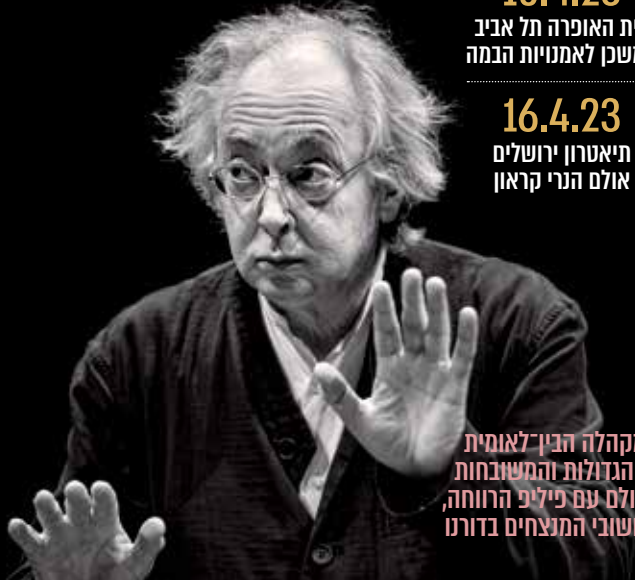
רוברט לוין, יליד ניו יורק, החל ללמוד פסנתר בגיל חמש. בהיותו בן 12 נסע לפריס ללמוד אצל נדיה בולנֶז'ה, מצידה תלמידה של גבריאל פורה. כעבור תשע שנים, ב-1968, סיים בהצטיינות את לימודיו באוניברסיטת הרווארד ובמקביל המשיך בלימודיו אצל בולנֶז'ה ואצל לואיס מרטין, ז'אן קְסֶדְסִי, קליפורד קְרָזון, רובר קְסֶדְסִי וְשֶׁטְפֶן ווֹלְפֶה. עם סיום לימודיו נענה להזמנת רודולף סְרָקִין לנהל את מחלקת התיאוריה של מכון קרטיס למוזיקה בפילדלפיה. ב-1973 היה לפרופסור בבית הספר לאמנויות "סְנִי פְּרָצ'ס" ליד ניו יורק. בשנים 1986-1993 היה פרופסור

כלים וקולות הקלאסיקה הגדולה

פיליפ הרְוּוּחָה / מנצח (בלגיה)
אליזבת ברויאר סופרן (אוסטריה)
אוליביה פֶּרְמֶלֶן סופרן (הולנד)
דניאל יוהנסן טנור (אוסטריה)
תומס א' באואר בריטון (גרמניה)
קולגיום ווקלה גנט (בלגיה)

בטהובן / קנטטה אופ' 112
"ים שקט ומסע צֶלַח"
בטהובן / סימפוניה מס' 1
בדו מז'ור, אופ' 21
מוצרט / המיסה הגדולה
בדו מינור, ק' 427

15.4.23

בית האופרה תל אביב
המשכן לאמנויות הבמה

16.4.23

תיאטרון ירושלים
אולם הנרי קראון

המקהלה הבין-לאומית
מן הגדולות והמשוערות
בעולם עם פיליפ הרְוּוּחָה,
מחשובי המנצחים בדרגו

מוח אנלוגי בעולם דיגיטלי פרופ' אהוד אחישר

מוחות תופשים את העולם באופנים שונים. מוחות
אנושיים נוטים בדרך כלל לתפוש את העולם באופן
דואלי: אנלוגי מול דיגיטלי. במפגש יתאר פרופ' אחישר
את שני אופני התפישה האלה ואת התייחסותם
ליצירתה של המוזיקה ולתפישתה.

כדי להדגים את אופני התפישה השונים, נשמיע קטעי
מוזיקה מִשֵּׁל באך, מוצרט, גלאס, פֶּוֹרָה וברדנשווילי.

יום ו', 21.4.23 בשעה 11:00
היכל התרבות תל אביב, אולם צוקר

אלגרו די מולטו / לרגו / אלגרו אסאי

מתשעת הילדים שהביא לעולם יוהאן סבסטיאן באך עם שתי נשיו מריה ברברה ואנה מגדלנה היו ארבעה למוזיקאים. אולם, רק שניים מהם הכתירה ההיסטוריה כ"יורשיו באמת": קרל פיליפ עמנואל (שבו עסקינן) והינוקא יוהאן כריסטיאן, עוגבר כנסייתי במילאנו ומלחין אופרות בלונדון. עידנם של השניים האלה מכונה "פרה־קלאסי" ונמשך בין העשור השלישי לשביעי של המאה ה-18, זמן ביניים בין הבארוק, שהיה כבר בתהליך של דעיכה, לבין הקלאסיקה, שטרם הגיעה עדיין למלוא הפריחה.

את הסימפוניה הזאת הלחין קפ"ע ב-1758, עדיין בברלין. כמנהגו אז, כתב אותה בתחילה לכלי קשת ולבסו קונטינאו בלבד. רק כעבור זמן תיזמרה מחדש, והוסיף צמדי קרנות ואבובים. הסימפוניה ארוכה מקודמותיה ועשירת הרמוניה וכוח הבעה. המבנה שלה כמטחווי נגיעה מצורת הסונטה הקלאסית. דוגמה לכך אנו מקבלים כבר בתחילתה.

הפרק הראשון, אלגרו בסול מז'ור אכן בנוי בצורת הסונטה. הקשתנים מקנים לטוטי נושא נמרץ, מעין מרוץ העוצר ורץ, עוצר ורץ, עד למפגש עם נושא ילרי. אחרי מופיע פיתוח קישוטי, עשיר בהרמוניות ובדינמיקת פורטה־פיאנו, המוביל למחזר קצר. מעבר איטי עם מודולציה למינור מוליך ל**פרק השני**, לרגו בסי מינור, הנתון בידי כלי הקשת בלבד, ובו נושא נוגה מעומת עם אמירה ריתמית; לפני סיומו החרישי הפרק נשמע כקינה. **בפרק השלישי** שבים צמדי הקרנות והאבובים ועמם שִׁבָּה המז'וריות. גם הפאוזות המתודיות חוזרות, וקודה אלגנטית מסכמת.

כיוון שקפ"ע נולד בוויימאר, הספיק אביו להעניק לו חינוך מוזיקלי יסודי וממושך. אחר כך, בלייפציג, כשצלל האב בים מטלות, למד הנער בבית הספר של כנסיית תומס הקדוש ומשפטים באוניברסיטאות לייפציג ופרנקפורט. ואולם קפ"ע ידע שהמוזיקה מרכז חייו. ב-1740 השיג משרה חלומית: נגן צ'מבלו בברלין, בתזמורת החצר של פרידריך השני מלך פרוסיה, מוקיר מוזיקה ובעצמו נגן חליל צד.

ב-1744 נשא קפ"ע אישה, הוליד ילדים וקנה לו יוקרה כנגן, מלחין ומורה. ב-1753 פרסם את "המסה על הנגינה הנכונה במקלדת". היידן כינה אותה "בית ספר לפסנתר" ובטהובן דחק בתלמידו צ'רני להשיג בדחיפות את "המאמר של עמנואל באך" כדי להתמקצע. "עמנואל" קראו לו בני דורו, או גם "הבאך הברלינאי" או "הבאך ההמבורגאי", שכן ב-1767, אחרי כשלושה עשורים אצל פרידריך המלך, קץ עמנואל בקפדנותו, והתפטר מתזמורת החצר לטובת משרת קפלמייסטר בהמבורג.

אלגרו / לרגטו / פינאלה: אלגרטו

// העולם בוכה על מוצרט", כתב אהרון שבתאי בשיר המוצג בעמוד הבא. הנה, הרבה לפני שהבין "העולם" שיש לבכות על מוצרט, בכה עליו היידן. ד"ר אסתרית בלצן, אנציקלופדיה מוזיקלית מנגנת, מתארת כך את תגובתו של היידן למותו של מוצרט*: "בדצמבר 1791 מסתיים מסע הקונצרטים [הראשון] של היידן באנגליה. 'חבל שזה נגמר', מהרהר לו המלחין. הוא מתנחם בכך שתלמידו וחברו הטוב בווינה, מוצרט, מחכה לו. נקישה בדלת. נכנסת החדרנית ובידה מכתב. המלחין סליירי כותב מווינה: 'מודיע בצער שידידנו מוצרט איננו'. 'איך זה יכול להיות?' ממלמל היידן כשדמעות חונקות את גרונו. איך כבה כוכב השביט, הכישרון הגדול ביותר בעולם המוזיקה?'

והנה תמיהה: כיצד זה עלה על דעתו של מלחין שזה עתה הוכתר בלונדון כגדול הכישרונות בעולם המוזיקה, לגלגל את התואר הזה על חברו הצעיר? כנראה, בזכות מה שרק גדול כהיידן יכול היה לדעת בזמן אמת - יחידאיותו של מוצרט.

לקונצ'רטו מס' 24 שלפנינו קרא המוזיקולוג האמריקני אלפרד איינשטיין "פיצוץ של רגשות טרגיים". עמיתו הבריטי ארתור האצ'ינגס הכתירו "גדול הקונצ'רטי למקלדת של מוצרט". תארים אלה מהדהדים בדבריו של הפסנתרן והמלחין הישראלי מיכאל וולפה: "קונצ'רטו מס' 24 הוא יצירת מופת. גם על פרק האלגרו־סונטה הפותח וגם על פרק הווריאציות המסיים שורה רוח טרגית, והשפה הרמונית־כרומטית פורצת דרך לתקופתה. זהו בעצם קונצ'רטו רומנטי, וככזה היה נערץ על בטהובן וברהמס.

שניהם ראו בו מודל לחיקוי. הפרק האמצעי מציג נושא שכולו אור ותום, ניגוד גמור לרוח הטרגית המובהקת של היצירה".

המילה "טרגי" חוזרת בדברי כל המשבחים. עשרים פלוס קונצ'רטי למקלדת יצר מוצרט, ורק שניים מהם מינוריים: מס' 20 ברה מינור מ-1785, וקונצ'רטו זה, שעל בכורתו ניצח מוצרט מעם המקלדת בווינה באפריל 1786. מס' 24 הוא הקודר משני המינוריים, אולי הקודר בכל יצירותיו התזמורתיות.

התזמור עשיר: חליל, זוגות של אבובים, קלרינטים, בסונים, קרנות וחצוצרות, טימפני וכלי קשת. מעניין, שבאותו הזמן ממש - אביב 1786 - הבשילה האופרה "נישואי פיגארו" עתירת השמחה וההומור. רוברט לוין, הסולן שלנו, כתב פעם: "ייתכן, שקונצ'רטו מס' 24, עם שני קודמיו, שימשו פורקן לִפְן אפל ביצירתיותו של מוצרט בתקופה שבה הלחין את האופרה הקומית. אשר לתזמור, אמר לוין: "העושר בכלי הנשיפה של עץ - אבובים וקלרינטים גם יחד - הוא המאפיין המרכזי במרקם הקונצ'רטו: שוב ושוב כלי הנשיפה דוחקים את כלי הקשת לשוליים".

את הקונצ'רטו פותח **אלגרו** חרישי מאיים, רצוף דקירות כרומטיות, שבוודאי הקפיצו את בורגני וינה. בִּרְפְּרִיזָה האיום גובר. הֵנָּה, זאת המוזיקה שהניעה את בני המאה ה-19 לראות במוצרט רומנטיקן כמותם. הִלְרֶגְטוּ במי במול מז'ור הוא - כדברי וולפה - אתנחתא מהפאתוס הלוחב. אם בקונצ'רטי המז'וריים שלו השקיע מוצרט פאתוס בפרק השקט, כאן להיפך: כל הפרק מזור מז'ורי. בסיום, במקום רונדו צפוי, צץ **אֶלְגֶּרְטוּ** ובו שמונה וריאציות, והטרגיות של פרק א' חוזרת ואינה מרפה עוד עד הסוף.

*אסתרית בלצן, "היידן ובטהובן, מורה ותלמיד",

וולפנג אמדאוס מוצרט

רונדו לפסנתר ולתזמורת

ברה מז'ור, ק' 382

כ-10 דקות

הנה השיר "מוצרט"

מאת אהרון שבתאי

אָנִי נוֹהֵג לִדְמֹר:

"בְּכֹל יוֹם

הָעוֹלָם בּוֹכָה עַל מוֹצֶרְט."

וְזֶה לֹא נִכְוֵן.

כִּידוּעַ לִי, רַק אִישׁ אֶחָד,

וְזֶה אָנִי,

בוֹכָה עַל מוֹצֶרְט.

וְאֶפְלוּ גַם זֶה לֹא מְדַיֵּק.

וּבְכֹל זֹאת

בְּכֹל יוֹם

בוֹכָה הָעוֹלָם עַל מוֹצֶרְט.

מתברר שהשיר כתוב בצורת הסונטה:

נושא ("בְּכֹל יוֹם הָעוֹלָם בּוֹכָה עַל

מוֹצֶרְט"), אנטינושא ("רַק אָנִי בּוֹכָה עַל

מוֹצֶרְט"), פיתוח ("וְאֶפְלוּ גַם זֶה לֹא מְדַיֵּק")

ומחזר עם וריאציה ("וּבְכֹל זֹאת בְּכֹל

יוֹם בּוֹכָה הָעוֹלָם עַל מוֹצֶרְט"). כדאי אולי

לקרוא את השיר על רקע שמונה תיבות

הפתיחה של הרונדו.

אשר לרונדו עצמו, הוא דווקא איננו בני

בצורת הסונטה, שהרי הוא רונדו, צורה

מוזיקלית קדומה* הבנויה במתכונת

A-B-A-B או A-B-A-C-A-D-A, כלומר

מנגינה A חוזרת שוב ושוב בין מנגינות

אחרות. אלא שמה שיש לפנינו הפעם איננו

רונדו רגיל. הנושא התחילי החביב חוזר

אמנם, אך לא כפשוטו. אחרי שהתזמורת

מפקידה אותו בידי הפסנתר, היא והוא,

יחד ולחוד, מציגים אותו בווריאציות רבות.

הטמפו התחילי של הפרק - כי בפרק אחד

מדובר - הוא אלגרטו גרציזו, שמחחינני;

בהמשך הוא מאט לידי אדג'ו, ולבסוף

שמחת אלגרו שְׂבָה לשרור.

סיפור הולדת הרונדו דורש סטייה קטנה:

סך הקונצ'רטי לפסנתר ולתזמורת

שהותיר לנו מוצרט מסופורים מ-1 עד 27,

אך לאמיתו של דבר הוא הלחין רק 23.

קונצ'רטי 1-5 הן יצירותיהם של אחרים**

ושאותן ישב ושיכתב מוצרט הילד

והנער בשנים 1767-1772 תחת עינו

הפקוחה של אביו, ליאופולד.

הקונצ'רטו הראשון שיצר מוצרט בעצמו

ומכוחו הוא קונצרטו מס' 5. יצירה זו, ברה

מז'ור, שסומנה כמס' 175 ברשימת קכל

ושהלחין מוצרט ב-1773 (בגיל 17) זכתה

לאהדת הקהל בזלצבורג, עיר הולדתו,

ואף בעיר מנהיים - עיר ואם מוזיקלית -

שם השמיעו מוצרט בשנת 1777.

ומדוע רלוונטי לנו כל זה? כי ב-1782,

מיד אחרי שברח/נבעט בסקנדל גדול

מזלצבורג והגיע לווינה בתקווה למצוא לו

שם עתיד, נטל מוצרט את יצירת הנעורים

זוכת השבחים וחיפש כיצד להתאימה

לקהל המטרופוליטני שלפניו ביקש

להבריק. את שני פרקיה הראשונים שיכתב,

ובמקום הרונדו המסיים חיבר חדש.

חוקרי מוצרט - כגון רוברט לוין שעמנו

היום - משערים שהפרק המקורי נראה

לו קונטרפונקטי מדי, ולא מאיר פנים דיו

לקהל החדש. הוא הותיר בעינו את

התזמור של שני הפרקים הראשונים,

זוגות אבובים, קרנות, חצוצרות, טימפני

וכלי קשת, ולרונדו החדש - כאמור נושא

עם וראציות - הוסיף גם חליל. הרונדו

הזה נוגן כבר אז ומונגן גם כיום במנותק

מקונצ'רטו מס' 5.

*שורשיה של הסוגה הכלית/קולית הריקודית הזאת

נטועים במאה ה-13 בצרפת.

**היידן, שובֶרט (Schobert), סולֶר, קפ"ע באך ועוד.

יוזף היידן

סימפוזייה מס' 103 ("הרעמת* התוף")

במי במול מז'ור

28-דקות

אדג'ו - אלגרו קון ספירטו / אנדנטה פיו טוסטו
אלגרטו / מינואט / פינאלה: אלגרו קון ספירטו

לציטוט שהבאנו מספרה של ד"ר אסתרית בלצן, יש הקדמון (פריקול): ד"ר בלצן מתארת כך את כבוד המלכים (ממש) שבו התקבל היידן בלונדון*: "גבר נמוך ומכוער, בעל פנים מצולקות, אף חד ועיניים נוצצות, נישא במרכבה מפוארת אל ארמון בקינגהם. המלך ג'ורג' השלישי בכבודו ובעצמו יוצא לקראתו. הכרוז מכריז: 'יוזף היידן, המלחין האוסטרי הנודע!' היידן חש: חלומי מתגשם. בנם של עגלון וטבחית מעיירה קטנה באוסטריה מנגן לפני מלכים".

התרגשות גדולה חשו גם מארחיו של היידן והאמרגן הלונדוני יוהאן פטר סלומון, שזכה להביא את היידן ללונדון. ולא רק פעם אחת, אלא פעמיים: כעבור שנתיים הושט הַר היידן לבריטניה שוב. הוא שהה שם בחורף 1794/5, הירבה להופיע והלחין את תריסר "סימפוזיות לונדון".

מס' 103 היא האחת-עשרה בהן והאחת לפני האחרונה בסך הסימפוזיות שלו. במארס 1795, למחרת הבכורה ב"קניג'ס ת'יאטר", ביקורת ה"מורנינג כרוניקל": "הנה עוד אוברטורה (=סימפוזיה) מאת מר היידן, הקוסם הפורה. כרגיל - הבזקי גאונות במנגינות ובהרמוניות. הפתיחה הפתיעה ביותר, האלגרו הקסים, את האנדנטה ניגנו פעמיים, המינואט, ובמיוחד הטריו, היה שובב ומתוק והפרק האחרון הקסים כקודמיו, אם לא יותר".

נפרט קמעה: **הפתיחה המפתיעה** שהצביע עליה ה"כרוניקל" היא הרעשת הטימפני, שהעניקה ליצירה את כינויה.

אחריה בא אדג'ו אפל. החוקר רובינס לנדון (שממהדורת התווים שלו מתנגנת היצירה) שם לב כי ארבעת תוויו הראשונים של האדג'ו הם המהלך דוסי-דוילה הפותח את הדיאס אִיְרָה שבאשכבה הקתולית. משקל האדג'ו וסולמו לוטים בעמימות. ליציבות ריתמית והרמונית מגיע הפרק רק במקטע הסונטה-אלגרו המסיים. לקראת סיום הפרק הרעמת התופים חוזרת.

האנדנטה עשוי שני נושאים*** עם וריאציות, האחד נוגה והאחר שמח. במרכז הפרק סולו כינור עדין ומצודד, הנאלץ לאבד את תמימותו בשלב כלשהו בשל התפרצויות מינוריות אלימות מצד טוטי.

המינואט במשקל 3/4, מתחיל כמחול כפרי, ובהמשך הוא מגיע למחוזות הרמוניים אפלים. אשר לטריו, לא בכדי זכה לצינון משלו מפי מבקר העיתון הלונדוני: לו מעניק היידן פוליפוניה סבוכה, המפקיעה אותו מן האטיקט המנומס של אולם הריקודים.

אם ייחוד טקסי - הלמות תופים - מפתיע בפתיחה, מדוע ייגרע ייחוד טקסי מהסיום? ואמנם, **הפינאלה** נפתח בתרועה. תרועת קרנות זו תהדהד לאורך כל הפרק בגרסאות רבות. היידן היה בן 63 כשהלחין את הסימפוזיה הזאת, אך את שירי ילדותו לא שכח. כשני נושאי הפרק האטי - כך גילו החוקרים - שיר ילדים קרואטי מסתתר גם בפינאלה: "נערה חוצה את הנחל" שמו (Divojčica potok gazi).

*יש המתרגמים כ"דרדר התוף", אך, אם כל הכבוד לאונמוטופיאה, התוף אינו מדרדר לשום מקום.

**אסתרית בלצן, "היידן ובטהובן, מורה ותלמיד", מודן הוצאה לאור, 2003.

***במקור צמד שירים קרואטיים ששמע היידן אולי ברוֹהֶאָו, עירת הולדתו, בה דיברו גרמנית, הונגרית ושפות סלאוויית.

קונצרט הוקרה

לרגל 100 שנה להולדתם של הפסנתרנית
פנינה זלצמן והכנר עברי גיטליס,
מראשוני המוזיקאים הבינלאומיים
שנולדו בארץ ישראל

A TRIBUTE CONCERT

Marking the centennial of the birth
of pianist Pnina Salzman and violinist
Ivry Gitlis, among the first international
musicians born in the Land of Israel

הקאמרטת הישראלית ירושלים

אבנר בירון מנצח

מרתה ארחריץ' פסנתר

עידו בר-שי פסנתר

מתן דגן כינור

אני דוטואה-ארחריץ' קריינית

The Israel Camerata Jerusalem

Avner Biron conductor

Martha Argerich piano

Iddo Bar-Shai piano

Matan Dagan violin

Annie Dutoit-Argerich narrator

מוצרט / קונצ'רטו לפסנתר מס' 23, ק' 488

בטהובן / קונצ'רטו לפסנתר מס' 1, אופ' 15

יוסף אחרון / נעימה עברית,

בעיבוד לכינור ולכלי קשת

סן־סאנס / קרנבל החיות -

פנטזיה זואולוגית גדולה

Mozart / Piano Concerto no. 23, K. 488

Beethoven / Piano Concerto no. 1, Op. 15

Joseph Achron / Hebrew Melody,

arr. for violin and strings

Saint-Saëns / The Carnival of the Animals -

A Grand Zoological Fantasy

שלישי / 20:00 / 14.3.23 / TUESDAY

THE ISRAELI OPERA HOUSE / TEL AVIV / בית האופרה תל אביב / המשכן לאמנויות הבמה

THE PIANO AT THE CENTER

Paul Goodwin conductor (UK)

Robert Levin piano (USA)

Carl Philipp Emanuel Bach* (1714-1788)

Symphony in G major, Wq. 180

Allegro di molto / Largo / Allegro assai

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Concerto for piano and orchestra no. 24, in C minor, K. 491

Allegro / Larghetto / Finale: Allegretto

Intermission

Wolfgang Amadeus Mozart

Rondo for piano and orchestra in D Major, K. 382

Joseph Haydn (1732-1809)

Symphony no.103 ("Drum Roll") in E-flat Major

Adagio - Allegro con spirito / Andante più tosto allegretto

Menuetto / Finale: Allegro con spirito

Weizmann Institute, Rehovot, Michael Sela Auditorium

Wednesday, 8.3.23 at 20:00

Jerusalem Theatre, Henry Crown Hall

Thursday, 9.2.23 at 20:00

Tel Aviv Culture Center (Heichal Hatarbut), Zucker Hall

Friday, 10.3.23 at 13:00

Saturday, 11.3.23 at 20:00

Sunday, 12.3.23 at 20:00

*We wish to thank the Packard Humanities Institute of Los Altos, California, for making available to us the critical edition of this work, one of the CPE Bach compositions to be found at www.cpebach.org

MUSICIANS

1st Violin

Natasha Sher*
Matan Dagan*
Carmela Leiman***
Petr Bobrovski
Polina Groshikova
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Eduard Reznik**
Galina Korinets**
Hadas Fabrikant***
Michael Kontsevich
Omri Tzach
Smadar Schidlowsky
Keren Shoshani

Viola

Shuli Waterman^{o**}
Sergei Dubov
Boris Rimmer
Eduard Shubaev
Marta Sikora

Cello

Marina Katz**
Zvi Orlianski**
Alexander Sinelnikov***
Esther Valladares

Bass

Kai Jack**
Kirill Baykov^o

Flute

Esti Rofé**
Avishay Srugo^o

Oboe

Muki Zohar**
Ori Meiraz

Clarinet

Shira Eliassaf**
Ido Azrad^o

Bassoon

Mauricio Paez**
Yolotzin Cruz Cedillo

French Horn

Alon Reuven**
Michael Altshuler

Trumpet

Raz Arad^o
Dan Varon^o

Timpani

Karen Phenpimon-Zehavi**

*Concertmaster

**Principal player

***Assistant principal

^oGuest

BOARD OF DIRECTORS AND MEMBERS OF THE ASSOCIATION

Ruth Arnon, Honorary President

Yair Green, Adv.*, Chairman | Jacob Aizner*, Prof. Ruth Arnon*, Avner Azulay, Talma Barabash-Knoller, CPA, Prof. Avi Ben Basat, Prof. Shlomo Biderman, Dr. Yoram Blachar*, David Blumberg*, Dr. Shmuel Cabilly*, Ruth Cheshin*, Ilan de Vries*, Prof. Menachem Fisch, Prof. Benny Geiger*, Efrat Weiman Gershony*, Prof. Moshe Hadani*, Prof. Uri Karshon, Raanan Kop, CPA*, Moshe Michles*, Prof. Dafna Schwartz*, Dov Shafir, Baruch Shalev, Dr. Lea Shamir-Shinan*, Yehuda Zisapel, Gershon Zohar *Member of the board

ADMINISTRATION

General Director Yoram Youngerman **Administrative Manager** Michael Kontsevich

Producer Sarah Taylor David **Music Content Coordinator** Dr. Ron Merhavi

Marketing & Advertising Manager Nadia Raz Chacham **Marketing team** Merav Hahn, Orna Izhack

Sales Manager Dagan Feder **Office Manager & CEO Assistant** Alon Snir

Stage Managers Ori Nachum, Valery Aksonov **Recording Engineer** Eitan Shamai

Accountant Sarit Yitshaki **Legal Advisor** Adv. Ami Folman

Box Office: *3926 / 1-700-55-2000 / Sunday-Thursday 09:00-17:00

Office: 26 King David Street, Jerusalem / Tel: +972-2-5020503 / Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com / Email: info@jcamerata.com

Program notes Benny Hendel **Graphic Design** Hagit Maimon

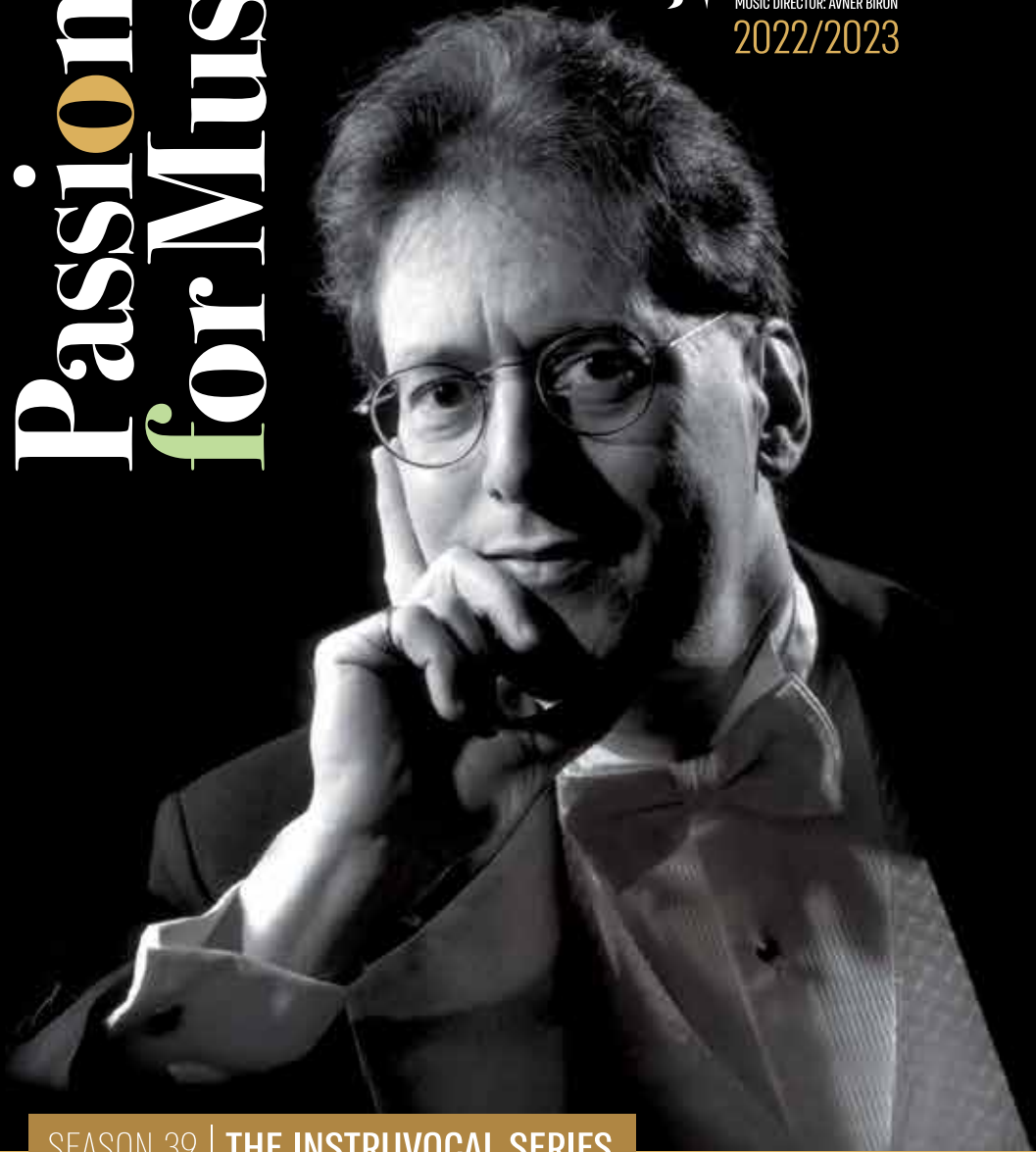
Passion for Music

**THE ISRAEL
CAMERATA
JERUSALEM**

MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

2022/2023

SEASON 39 | THE INSTRUVOCAL SERIES

THE PIANO AT THE CENTER